

BAB I

BUBUKA

1.1 KasangtukangMasalah

Karya sastra mangrupa salasahiji média pikeun ngukur jeung ngabuktikeun hasil pamikiran manusa, boh sacara lisan atawa tulisan. Éta karya sastra téh aya jeung sumebar dina kahirupan masyarakat nu miboga fungsi salaku pamaké basa. Sacara tulisan, masyarakat salaku pamaké basa ngagunakeun sastra dina nepikeun ide-ide nu mangrupa hasil mikir kana wangun karangan nu bisa dipanggihan dina kahirupan sapopoé contona waé sajak. Sedengkeun dina wangun lisan, masyarakat loba ngagunakeun dina wangun karya nu bisa diapalkeun contona dina pupujian jeung dongéng.

Sastra téh sacara gurat badag dibagi kana dua katégori, nya éta karya sastra lisan jeung tulisan. Salasahiji karya sastra dina wangun tulisan nya éta sajak, carita pondok, carita pantun, wawacan, sedengkeun dina wangun lisan salasahiji contona nya éta dongéng, jeung nu loba sumebar di daérah-daérah nya éta puisi mantra. Dina ieupanalungtikan nu bakal ditalungtikeun nyaéta puisi mantra. Puisi mantra mangrupa wangun karya sastra puisi anu can ngalaman parobahan dina segi unsur, eusi, jeung kaidahna jeung kagolong kana wangun puisi Sunda (Rusyana, 1970: 3). Puisi mantra ngawengku sababaraha jenis puisi nya éta jangjawokan, mantra, asihan, singlar, jeung santét. Salasahiji tina rupa – rupa conto puisi mantra nu bisa ditalungtik leuwih jero jeung diwincik tina prosés kamekaranana tur kaitung gedé mangpaatna pikeun kahirupan sapopoé hususna, nya éta jangjawokan. Dumasar hasil wawancara jeung narasumber nu aya di Kecamatan Kebonpedes Kabupatén Sukabumi, dina prak-prakanana jangjawokantéhaya kénéh patalina jeung sistem kapercayaan nu diagem ku masyarakat Sunda, nepika kiwari anu mimiti ngaleungit alatan kadéséh ku kamajuan jaman. Sistem kapercayaan masyarakat Sunda jaman baheula raket pisan patalina

jeung lumangsungna kahirupan di masyarakat éta sorangan), kitu ogé nu aya patalina jeung atikan, siklus hirup manusa (dijerona kaasup kakandungan, babar, sunatan, panyakit jeung cara nyageurkeunna, nikah, jeung maot) tatanén, palintangan, nangtukeun tanggal hadé (Mustapa, 2012: 35). Dina ieu hal, anu jadi cukang lantaran jangjawokan boga kalungguhan anu penting dina prak-prakan kahirupan sapopoé boh urusan duniawi boh urusan akhérat.

Jaman baheula masyarakat percaya kana ayana kakuatan goib anu aya patalina jeung lumangsungna hirup manusa, hartina halanubis andi elkeun jaman harita saméméh hayanaka mekar antéh teknologi, minangka pakakas pikeun ngajaga tina hal goréngnya éta bantuan tinakakuatan goib (*Jangjawokan Inventarisasi Puisi Mantra Sunda*, 2012: 35). Méh sarua jeung senjata atawa pakakas séjénna, lian ti digunakeun kana kahadéan, tangtuna aya ogé nu ngagunakeun kana kagoréngan. Alatankitu, pikeun nyingkahan atawa ngungkulan hal – hal goib nu dipaké kana kagoréngan samodél kitu, diantarana ngalakukeun cara - cara nu geus ditangtukeun ku aturan nu tangtu nu kawangundina kecap jeung kalimah anu disusun jadi salasa hiji wangun jangjawokan.

Jamanki wariparobahan jaman nu geus kaitung maju. Kahirupan masyarakat jaman ayeuna katitén bédana lamun dibandingkeun jeung kahirupan masyarakat Sunda jaman baheula. Masyarakat sok ngarasa leuwih onjoy ngagunakeun pakakas teknologi jaman ayeuna, salasa hiji conto dina ngawuluku sawah, pakakas anu digunakeun nya éta traktor, lain deui ku munding saperti nu mindeng dilakonan 20 taun katukang (taun 1994 masih kénéh loba di Kabupatén Sukabumi nu ngawuluku ku munding). Jangjawokan geus kadéséh jeung méh leungit sabab geus teu deui ngalaman prosés ngawariskeun budaya antara kolot baheula ka budak ngora jaman ayeuna. Teu loba masyarakat jaman kiwari nu mikanyaho ngeunaan jangjawokan. Anapon dina kaayaan samodél kitu, kurang pisan kasadaran pikeun

nyosok leuwih jero kana titinggal kolot baheula nu boga poténsi bisa leungit jeung tilem dina kamajuan jaman nu unggal waktu beuki maju.

Prak-prakan ngagunakeun jangjawokanogé teu samanéa, aya anu diwiridkeun, anu cara meunangkeunna dipuasan heula, lian ti éta aya contona di Sukabumiperenahna daérah Jampangkulon aya prosés "*ngagaleuh*" élmu, prosésna nya éta neutep panon poé ti mimiti kaluar nepika luhurna satumbak, étatéh dilakonan dina sabaraha poé nepika ngarasa cukup. Tuluy ngalakukeun mandi di tujuh muara, sanggeus mandi di tujuh muara, ngalakukeun ziarah ka makam.

Tina Sababarah puisi mantra nu dikumpulkeun ti daérah Sukabumi hususna Désa Sasagaran Kecamatan Kebonpedes Kabupatén Sukabumi baris ditalungtik adegan, euis jeung fungsina. Lian ti kitu, ieu ogé minangka prosés méré ajén kana kabudayaan anu masih kénéh aya di sabudeureun urang, sabab puisi mantra mangrupa salasahiji kabudayaan titinggal karuhun anu masih kénéh aya jeung pinuh ku ajén falsafah anu bisa dijadikeun alat ukur kuatna kabudayaan jeung kapercayaan nu aya dina kahirupan manusa boh jaman baheula boh jaman ayeuna.

Panalungtikan ieu minangka ébréhan nu kainspirasi tina panalungtikan nu geus diayakeun saméméhna, nya éta *Bagbagan Puisi Mantra Sunda*, Projék penelitian pantun dan folklore Sunda ku Rusyana (1970), *Puisi Mantra di Kecamatan Nagrak Kabupatén Sukabumi: Analisis Déskripsi jeung Kontéks* meunang Retty Isnendes (1998), *Analisis Struktural Puisi Mantra Di Désa Cimindi Kacamatan Cigugur Kabupaten Ciamis pikeun bahan Pangajaran Aprésiasi Puisi Di SMA Kelas X* ku Iis Aisah (2013), jeung *Struktur Puisi Mantra di Désa Pangulah Selatan Kecamatan Kota baru Kabupatén Karawang Pikeun Bahan Ajar Maca di SMA* ku Egi Praja (2013), *Analisis Puisi Mantra di Désa Malati Kecamatan Naringgul Kabupaten Cianjur* meunang Dadang Gunawan (2003).

Sabada maca jeung nyokot kacindekkan tina sababaraha panalungtikan nu diayakeun saméméhna, lolobana nu ditalungtik tina puisi mantra téh sacara struktural, ogé rata-rata dilarapkeun kana pangajaran, can aya nu kungsi nalungtik adegan (struktur) eusi jeung fungsina. Dina ieu panalungtikan, baris ngabahas eusi jangjawokan, unsur nu ngawangun jeung fungsina jangjawokan.

1.2 Identifikasi jeung Rumusan Masalah

1.2.1 Identifikasi Masalah

Dumasar kana kasantukan jeung hasil panalungtikan ti narasumber, jangjawokan mangrupa sastra buhun anu miboga peran sarta fungsi nu gedé pangaruhna dina kahirupan sapopoé dina jamanna. Maksudna, ieu jangjawokan jaman kiwari geus teu pati dipaké sabab kurangna minat masyarakat Sunda di daérah Kebonpedes pikeun ngagunakeun jangjawokan, kusabab geus jaman modern, tapi aya sawatara narasumber nu masih kénéh maké. Sangkan teu lega teuing, ieu panalungtikan baris diwatesan saukur maluruh adegan (struktur) puisi mantra eusi jeung fungsina di daérah Sukabumi Kecamatan Kebonpedes.

1.2.2 Rumusan Masalah

Dumasar kana identifikasi masalah di luhur, nu jadi masalah dina ieu panalungtikan dirumuskeun dina kalimah pananya ieu di handap.

- 1) Puisi mantra naon baé anu di Désa Sasagaran Kecamatan Kebonpedes?
- 2) Kumahawangun puisi mantra nu aya di Désa Sasagaran Kecamatan Kebonpedes?
- 3) Naon eusi mantra nu aya di Désa Sasagaran Kecamatan Kebonpedes?
- 4) Kumaha fungsina mantra nu aya di Désa Sasagaran Kecamatan Kebonpedes?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Tujuan ieu panalungtikan téh nyaéta hayang mikanyaho aspek kapercayaan anu kawengku tina jangjawokan. Sacara husus tujuan anu hayang di hontal téh nyaéta.

- 1) Ngadéskripsikeun puisi mantra naon waé anu ayadi Kecamatan Kebonpedes.

Khairul Fridarmawan, 2014

**ADEGAN (STRUKTUR) MANTRA JEUNG FUNGSIONA DI DÉSA SASAGARAN KECAMATAN KEBONPEDES
KABUPATÉN SUKABUMI**

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

- 2) Ngadéskripsikeun wangun, eusi, jeung fungsi puisi mantra nu aya di Kecamatan Kebonpedes nu diterapkeun dina siklus kahirupan éta sorangan.
- 3) Ngadéskripsikeuneusi tina puisi mantra nu aya di Désa Sasagaran Kecamatan Kebonpedes.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

Mangpaat nu dipihareptina ieu panalungtikantéhnya éta:

- 1) Mikanyahounsur nu ngawangun puisi mantra di masyarakat
- 2) Pikeun tolak ukur dina gembangkeun kabudayaan
- 3) Mikanyahofungsitina ngagunakeun jangjawokan
- 4) Maham kana eusi nu aya dina puisi mantra
- 5) Ngahudangkeun kasadaran masyarakat pikeun mupustika budaya minangka warisan antikolot baheula.
- 6) Pikeun nu nalungtik, ningkatkeun kareueus kana kabudayaan nu masih kénéh bisakapanggih di masyarakat.
- 7) Bisangeuyeuban pangaweruh geunahan puisi mantra hususna jangjawokan pikeun nu maca.

1.5 Sitematika Penulisan Skripsi

BAB I : Bubuka, medar geunahan kasangtukan masalah, watesan jeung rumusan masalah, tujuan panalungtikan, pangfaat panalungtikan, wangenan operasional, jeung anggapan dasar.

BAB II : Dasar-dasartiori, medar geunahan wangenan sasatra, wangunkaryasatra, wangenan puisi mantra, sejarah kamekaran puisi mantra, fungsi puisi mantra, papasingan puisi mantradumasar kana (wangun, eusi, harti, jeung fungsi).

- BAB III** : Metodologi panalungtikan, medarngunaan déskripsi wengkon, populasi jeung sampel, métode jeung téhnik panalungtikan, tahap ngumpulkeun data, tahap ngolah data, jeung tahap nyusun laporan.
- BAB IV** : Medarngunaan pangaruh puisi mantra kana kahirupan sapopoé masyarakat di Desa Sasagaran Kecamatan Kebonpedes Kabupatén Sukabumi, nu ngawengku hasil panalungtikan, analisis data, daftar tabél hasil analisis.
- BAB V** : Panutup, nu ngawengku kacindekan jeung saran.

DAFTAR PUSTAKA

LAMPIRAN-LAMPIRAN